

Vergaderjaar 2024–2025

24 587

Justitiële Inrichtingen

Nr. 1052

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 april 2025

Hierbij bied ik uw Kamer de nieuwe «Visie op vrijwilligerswerk in de justitiële inrichtingen» aan. Tevens ga in deze brief in op de nieuwe subsidieregeling 2026–2028.

Aanleiding en totstandkoming nieuwe visie

De inzet van vrijwilligersorganisaties in justitiële inrichtingen is van groot belang. Ze dragen bij aan het overbruggen van de kloof tussen een gesloten verblijf en de vrije samenleving. Ook bieden vrijwilligers praktische en emotionele ondersteuning bij de voorbereiding op de terugkeer in de samenleving en in de periode na de vrijheidsbeneming.

De huidige visie dateert uit 2010¹ en is daarmee verouderd. Er is een nieuwe visie gemaakt en deze is tot stand gekomen door het Ministerie van Justitie en Veiligheid en de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), in dialoog met verschillende vrijwilligersorganisaties die actief zijn in de justitiële inrichtingen. Er is gekozen om te spreken met organisaties die verschillen in grootte, doelgroep en in wat voor hulp zij aanbieden, zodat het perspectief van de vele verschillende vrijwilligersorganisaties die zich inzetten in de justitiële inrichtingen is meegenomen.

Ten opzichte van de vorige visie, zijn er in deze visie een aantal wijzigingen gedaan. Zo is deze visie ingekort en de belangrijkste ontwikkelingen sindsdien zijn meegenomen in de nieuwe visie, namelijk:

- De verdeelsleutel van de subsidieregeling voor vrijwilligersorganisaties is vanaf 2023 aangepast. De belangrijkste wijziging daarbij was dat het bedrag verdeeld wordt onder het aantal vrijwilligers van de vrijwilligersorganisaties die voldoen aan de voorwaarden (in plaats van forfaitaire bedragen);

¹ Kamerstuk 24 587, nr. 394

- De motie Drost en Van der Staaij² uit 2019 verzocht om nader uit te werken hoe vrijwilligersorganisaties intensiever kunnen worden betrokken bij de uitvoering van het Detentie & Re-integratie (D&R-)plan van gedetineerden en hoe de slagkracht van vrijwilligersorganisaties kan worden versterkt bij begeleiding na beëindiging van de detentieriode. Deze uitwerking heeft onder meer plaatsgevonden via de nieuwe subsidieregeling en wordt met deze visie bestendigd.
- Vrijwilligersorganisaties hebben verzocht om duidelijkheid te bieden over de bezoeksregeling van vrijwilligers aan de justitiële inrichtingen en de ruimtes waarin deze bezoeken kunnen plaatsvinden. Dat was een aanleiding om de visie te herzien³.

Kernpunten nieuwe visie

De visie is in de volgende uitgangspunten samen te vatten:

1. DJI en het Ministerie van Justitie en Veiligheid achten de betrokkenheid van vrijwilligers bij het werk met personen in detentie van grote toegevoegde waarde. De inzet van vrijwilligers is onmisbaar en aanvullend op het werk van DJI-medewerkers.
2. Vrijwilligers leveren een belangrijke bijdrage aan het welzijn van personen die verblijven binnen penitentiaire inrichtingen (PI's), detentiecentra (DC's), justitiële jeugdinrichtingen (JJl's) en forensisch psychiatrische centra (FPC's) (hierna: gedetineerden en justitiële inrichtingen) door het bieden van praktische hulp en emotionele steun.
3. Vrijwilligerswerk draagt bij aan het overbruggen van de kloof tussen een gesloten verblijf en de vrije samenleving. Vrijwilligers kunnen ondersteuning bieden bij de voorbereiding op re-integratie tijdens detentie en in de eerste periode na vrijlating door bijvoorbeeld ondersteuning te bieden op de basisvoorwaarden. Daarnaast is ook steun mogelijk ten behoeve van het sociale netwerk van gedetineerden.
4. DJI is ervoor verantwoordelijk dat vrijwilligers op een veilige manier hun werk kunnen uitoefenen en dat hun bezoeken worden gefaciliteerd. Bezoek van vrijwilligers dat wordt aangevraagd in het kader van het detentie- en re-integratietraject van de gedetineerde komt niet in de plaats van regulier bezoek. Dit bezoek vindt in principe plaats in een aparte spreekkamer mits deze in de betreffende PI beschikbaar is. In het belang van de veiligheid dient de vrijwilliger bij een-op-een contact met gedetineerden te beschikken over een actuele VOG-DJI.
5. Vrijwilligersorganisaties zijn zelf verantwoordelijk voor de selectie, training, coaching en coördinatie van hun vrijwilligers.
6. DJI is verantwoordelijk voor het beheer en de verdeling van het voor vrijwilligerswerk beschikbare subsidiebudget. DJI doet dit op grond van de subsidieregeling. In de nieuwe verdeelsleutel wordt het subsidiebedrag verdeeld onder het aantal actieve vrijwilligers van de organisaties die voldoen aan de voorwaarden.
7. Ter bevordering van het contact met de vrijwilligersorganisaties organiseert DJI jaarlijks een vrijwilligersdag ter bespreking van lopende zaken en organiseert het ministerie jaarlijks een overleg met de verantwoordelijke bewindspersoon.

² Kamerstuk 35 122, nr. 29

³ Met de inwerkingtreding van de Penitentiaire Beginselenwet op 1 januari 1999 is de NJO-regeling (niet justitiële organisaties) van 1997, die onderdeel vormde van de oude Beginselenwet Gevangeniswezen, van rechtswege komen te vervallen. Ten tijde van de oude visie werd nog af en toe gebruik gemaakt van de oude regeling.

Nieuwe subsidieregeling 2026–2028

De nieuwe subsidieregeling vrijwilligersactiviteiten in de sanctietoe-passing 2026–2028 is op 18 maart 2025 in de Staatscourant gepubliceerd. De nieuwe regeling zal per 1 januari 2026 gelden. De belangrijkste wijzigingen voor de nieuwe subsidieregeling zijn:

- Het totale subsidiebedrag wordt jaarlijks geïndexeerd naar aanleiding van de motie Bikker en Van Dijk;⁴
- De verdeelsleutel voor het totale subsidiebudget is, net als in de vorige regeling, het aantal actieve vrijwilligers dat een VO heeft. Het aantal actieve vrijwilligers wordt bij de subsidieaanvraag vastgesteld aan de hand van meegestuurde VOG's of Referenties van vrijwilligers. In de nieuwe subsidieregeling mogen de meegestuurde VOG's en Referenties op het moment van de subsidieaanvraag (jaarlijks op 1 juli) niet ouder zijn dan vier jaar;
- Iedere vrijwilliger telt in de nieuwe subsidieregeling voortaan eenmaal mee voor de subsidieverdeling. Dat betekent dat het subsidiebedrag voor vrijwilligers die door meerdere VO's worden opgegeven in de subsidieaanvraag, naar rato wordt verdeeld over deze organisaties;
- Een subsidieontvanger die € 125.000 of meer subsidie ontvangt, is volgens de nieuwe regeling verplicht om een controleverklaring met de eindverantwoording mee te sturen.

Tot slot

Ik wil hierbij mijn dank en waardering uitspreken naar alle vrijwilligers die zich belangeloos inzetten voor (ex-)gedetineerden: zij doen onmisbaar werk. Met deze nieuwe visie wordt het belang van dit werk onderstreept. Naast mijn werkbezoeken waar ik vrijwilligers spreek, zal ik ook jaarlijks in gesprek blijven met de vrijwilligersorganisaties.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
I. Coenradie

⁴ Kamerstuk 36 410 VI, nr. 59.